

Zitting 2000-2001

8 februari 2001

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR CULTUUR, MEDIA EN SPORT

Vraag om uitleg van de heer Jacques Devolder tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de anonimiteit van eicel- en zaaddonaties en het plan van een TV-productiehuis tot het maken van een programma 'I want your baby'

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de erkenning van zelfstandige journalisten

Commissie voor Cultuur, Media en Sport

Donderdag 8 februari 2001

WAARNEMEND VOORZITTER : De heer Dany Vandebossche

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.05 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Jacques Devolder tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de anonimiteit van eicel- en zaaddonaties en het plan van een TV-productiehuis tot het maken van een programma 'I want your baby'

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Devolder tot de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de anonimiteit van eicel- en zaaddonaties en het plan van een TV-productiehuis tot het maken van een programma 'I want your baby'.

De heer Devolder heeft het woord.

– *De heer Jos Stassen, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

De heer Jacques Devolder : Mijnheer de minister, eind 1999 heb ik in de Senaat federaal minister Aelvoet een vraag gesteld over het feit dat eicellen te koop aangeboden werden op het internet. Met suggestieve foto's van meestal beeldschone dames wekt men er de indruk dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de kwaliteit van het genetisch materiaal en fysieke schoonheid. Dit is geen nieuw denkbeeld. Naar het schijnt heeft Marilyn Monroe ooit aan Albert Einstein voorgesteld om samen een kind te krijgen. Het leek haar fantastisch als het een kind zou worden met zijn verstand en haar schoonheid. Einstein antwoordde daarop dat ze er ook rekening mee diende te houden dat het kind met zijn schoonheid en haar verstand bedeed kon worden, wat dan weer vrij dramatisch zou zijn.

We moeten alleszins zeer voorzichtig zijn op dat vlak. Blijkbaar bestaan er tegenwoordig handeltjes waarbij men zich niet enkel ethische, maar ook juridische vragen kan stellen. Minister Aelvoet antwoordde destijds dat dergelijke praktijken niet enkel mensonwaardig zijn, maar tevens strafbaar voor zowel koper als aanbieder. Bij deze bedenkelijke handel werd immers een van de essentiële voorwaarden genegeerd die in ons land en vrijwel alle andere Europese landen nageleefd moet worden bij eicel- en zaaddonatie, namelijk het waarborgen van de anonimiteit van de donor. Deze voorwaarde is onder meer essentieel om te voorkomen dat nakomelingen de donor later zouden wijzen op zijn onderhoudsplicht of aanspraak zouden maken op erfenisrechten.

Vorige week heb ik deze problematiek andermaal aangekaart bij minister Aelvoet, naar aanleiding van de plannen die de Nederlandse pers bekendmaakte over het privé-productiehuis Endemol, bekend van 'Big Brother'. Dit productiehuis zou momenteel werken aan een nieuw televisieprogramma, waarbij vrouwelijke en mannelijke deelnemers met elkaar geconfronteerd worden, en waarbij de winnares donorsperma krijgt van de mannelijke kandidaat. De veelzeggende titel van het programma luidt trouwens 'I want your baby'.

Minister Aelvoet maakte in haar antwoord heel duidelijk dat een dergelijk programma niet door de beugel kon, omdat het indruist tegen de in België aanvaarde praktijk inzake het schenken van eicellen of sperma. Daarbij verwees de minister andermaal naar het niet waarborgen van de anonimiteit van de donor.

Als liberaal ben ik uiteraard geen voorstander van het verbieden van publicaties of programma's, omdat dit zou kunnen overhellen naar censuur, en de zo moeizaam afgedwongen persvrijheid zou kunnen bedreigen. Desondanks kunnen we echter toch niet tolereren dat sommige personen, hoe cre-

Devolder

atief ze ook mogen zijn, de persvrijheid interpreteren als de vrijheid om alles commercieel uit te persen. De stelling van minister Aelvoet hierover was ondubbelzinnig : uitzonderingen die niet voldoen aan de juridische of ethische voorwaarden kunnen niet door de beugel.

Mijnheer de minister, vermits u bevoegd bent voor media, had ik graag vernomen of u deze stelling mee onderschrijft, en over welke middelen u eventueel beschikt om de terzake geldende ethische en juridische normen te doen toepassen.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer de voorzitter, collega's, we hebben de voorbije vijftien jaar al uiteenlopende onderwerpen besproken in de commissie voor Media, maar dit is waarschijnlijk een van de origineelste.

Als minister van Media heb ik vooraf geen enkele invloed op de programmatie van de VRT en van de commerciële omroepen.

De berichten over de nieuwste fantasieën van Endemol hebben mij ook bereikt. We moeten in deze commissie misschien een signaal geven in verband met wat kan en wat niet kan. De vraag is dan waarvoor we moeten opletten.

Ik wil even verwijzen naar de gecoördineerde mediadecreten betreffende de radio-omroepen en de televisie. Zij vormen de basis van het antwoord op uw vraag die betrekking heeft op de inhoud van een programma en of die al dan niet te ver gaat.

Artikel 43 heeft betrekking op de omroepen die zich tot de hele Vlaamse Gemeenschap richten, op de regionale omroepen en op de doelgroep- en thema-omroepen, op de totaalomroepen en op de televisiediensten. Het artikel verbiedt hun programma's aan te bieden die strijdig zijn met de openbare orde, de goede zeden en de veiligheid van de staat of die andermans overtuiging of een vreemde staat beledigen.

De vraag is nu of dit programma dat we nog niet kennen, maar waarvan we de inhoud reeds hebben vernomen, in strijd is met artikel 43. Het probleem is dat het toezicht op de naleving van dit artikel niet ressorteert onder de bevoegdheid van het Vlaams Commissariaat voor de Media, het VCM. Het VCM voert immers een controle a posteriori

uit. Op basis van een klacht of op eigen initiatief kan het VCM dus pas optreden na uitzending van het programma in kwestie. Dat kan gebeuren na de eerste aflevering van het programma, maar dat kan ook op het einde van de reeks.

Het belangrijkste is dat het VCM de mogelijkheid krijgt om geleidelijk aan een jurisprudentie te ontwikkelen. Het kan dan a priori worden geconsulteerd door mediagroepen, om na te gaan hoe het tegenover een bepaald programmaconcept staat dat na uitzending eventueel in aanmerking komt voor deliberatie. Indien omroepen eraan twijfelen of een bepaald programmaconcept al dan niet in strijd is met artikel 43, is het dus aangewezen dat ze het concept aan het VCM voorleggen om een mening daarover te vragen.

In verband met deze vraag wil ik ook even artikel 78 van de gecoördineerde Mediadecreten vermelden. Dat bevat bepalingen in verband met de bescherming van minderjarigen en is van toepassing op alle omroepen. In paragraaf 1 staat : 'Omroepen mogen geen programma's uitzenden die de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen ernstig zouden kunnen aantasten, inzonderheid programma's met pornografische scènes of met nodeloos geweld.' We moeten dus nagaan of het programma 'I want your baby' al dan niet in strijd is met dit artikel. Indien het programma niet in strijd is met het eerste lid geldt immers het derde lid van artikel 78 dat zegt : 'Deze bepaling geldt ook voor programma's waarop het voorgaande niet van toepassing is, maar die toch schade kunnen toebrengen aan de lichamelijke, geestelijke of zedelijke ontwikkeling van minderjarigen.'

Ik vind dat een programma als 'I want your baby' daar duidelijk onder valt. Als men van mening is dat artikel 78 van toepassing is op dit programmaconcept, dan moet men het tijdstip van de uitzending zo programmeren dat het niet toegankelijk is voor minderjarigen, of tenminste door een auditief signaal of voorafgaande berichtgeving van de omroeper duidelijk maken dat het geen programma voor minderjarigen is.

Dit programma valt niet alleen onder de Vlaamse mediaregelgeving, ik denk dat het ook vragen oproept die op federaal niveau geregeld moeten worden. Ze behoren niet tot mijn bevoegdheid, maar ik geef ter informatie toch nog twee elementen mee. Ten eerste geldt in ons land het principe van de anonimiteit van de donor. In het geval van kunstmatige inseminatie is dit niet expliciet bij wet geregeld, maar zijn het de afzonderlijke centra die de anonimiteit opleggen. Voor het afnemen van

Van Mechelen

bloed is deze anonimiteit wel geregeld in de wet van 5 juni 1994 betreffende bloed en bloederivaten van menselijke oorsprong. Ook op het niveau van de federale wetgeving zijn er dus elementen die tot voorzichtigheid aansporen als men aan een dergelijk programmaconcept denkt.

Het is ten tweede ook duidelijk dat voor een dergelijk programma de medewerking van geneesheren noodzakelijk is, en zij zijn gebonden aan artikel 16 van de code voor de geneeskundige plichtleer. Die leer stelt dat geneesheren mogen deelnemen aan medische voorlichtingscampagnes, aan radio- of televisie-uitzendingen bestemd voor de volksopleiding en spreekbeurten, op voorwaarde dat ze de regels van bescheidenheid, waardigheid, kiesheid en omzichtigheid, die eigen zijn aan het medisch beroep, eerbiedigen. Ook daar zal men dus zorgvuldig te werk moeten gaan.

Ik heb als minister van Media geen enkele bevoegdheid over programmering, hoewel de beheersovereenkomst met de VRT wel voorkomt dat dit soort programma's gemaakt zou worden door de openbare omroep. Ik zou de commerciële omroepen toch een advies willen geven, namelijk dat men zeer omzichtig moet zijn met dit soort programmaconcepten, en dat men beter kan bezinnen vooraleer eraan te beginnen.

Tot slot wil ik het Vlaams Parlement nog oproepen om snel werk te maken van de oprichting van de Vlaamse Kijk- en Luisterraad. Er rees bij die oprichting een probleem met een kandidatuur, dat moeilijk opgelost raakte. Deze Vlaamse Kijk- en Luisterraad houdt toezicht op de bescherming van minderjarigen, zoals dit geregeld werd in artikel 78. Ik denk dat het belangrijk is dat deze raad zich hier vooraf kan over uitspreken. De raad heeft wel de mogelijkheid om programma's te schorsen, hoewel ik denk dat het verstandiger is om proactief op te treden als een commercieel station een dergelijk voorstel indient.

De voorzitter : De heer Devolder heeft het woord.

De heer Jacques Devolder : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik denk ook dat we noch artikel 43, noch artikel 78 breed moeten interpreteren om dergelijke programma's te kunnen verbieden. Zoals u al zei, moeten fertiliteitscentra hun medewerking verlenen, en gezien ze gebonden zijn aan anonimiteit zullen ze dat niet kunnen. Hoewel het niet de bedoeling was, is het niet slecht als mijn vraag om uitleg een stimulans was om de

Vlaamse Kijk- en Luisterraad spoedig op te richten.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Dany Vandenbossche tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de erkenning van zelfstandige journalisten

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Vandenbossche tot de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de erkenning van zelfstandige journalisten.

De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Dany Vandenbossche : Mijnheer de minister, collega's, velen van ons hebben onlangs de open brief gelezen van de heer Van Herentals, voorzitter van een werkgroep binnen de vereniging voor beroepsjournalisten, met betrekking tot het statuut van zelfstandige journalisten. Er is inderdaad een evolutie aan de gang in het medialandschap, zowel bij de geschreven pers als bij de televisie. Steeds meer journalisten werken freelance in de plaats van in vast dienstverband. Men kan dat een kwalijke evolutie vinden en daar over doorbomen, maar die evolutie zorgt wel voor een volledige hertekening van het medialandschap.

Als men werken op zelfstandige basis promoot, moet men ervoor zorgen dat op de journalisten in kwestie de wet van 1963 ook van toepassing is. Deze wet bepaalt de voorwaarden waaraan men moet voldoen alvorens men journalist mag worden en is niet meer aangepast aan de huidige omstandigheden. Dat heeft tot gevolg dat de erkenningscommissie de zelfstandige journalisten stiefmoederlijk behandelt. Ze stelt hogere eisen en ze vraagt van hen veel meer dan van de anderen. Ze vraagt zeer veel documenten op, onder andere in verband met de beroepsinkomsten en er komt een massa papierwerk bij kijken. De commissie onderzoekt bovendien of de mensen in kwestie geen op reclame gerichte werkzaamheden verrichten. Het gevolg van dit alles is dat een aantal zelfstandige journalisten in de problemen komt. De erkenningscommissie functioneert bovendien op nationaal niveau. Ik vraag me echter af of ze niet op gemeenschapsniveau zou kunnen werken.

Vandenbossche

Is de minister bereid om het probleem van die zelfstandige journalisten in verband met de erkenning aan te kaarten bij de erkenningscommissie ?

De voorzitter : Minister van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer de voorzitter, collega's de open brief van de Vereniging van Vlaamse Journalisten in verband met de problematiek van de erkenningscommissie is mij bekend. Hij was de aanleiding voor informele besprekingen met vertegenwoordigers van de VVJ.

De bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap ten aanzien van de geschreven pers is beperkt tot steun of hulp aan de geschreven pers, zoals geregeld in artikel 4, paragraaf 6 bis van de bijzondere wet op de hervorming van de instellingen. Drie jaar geleden kwam er een protocol met de geschreven pers in dat verband, waarbij aandacht werd besteed aan het versterken van de technologische mogelijkheden van de redacties.

Het bepalen van de voorwaarden voor de erkenning als journalist is een federale bevoegdheid. De erkenningscommissie is een autonome administratieve overheidsinstelling, opgericht bij de wet van 30 december 1963 op de erkenning en de bescherming van de titel van beroepsjournalist. Het koninklijk besluit van 16 oktober 1991 regelt de werking van deze erkenningscommissie en stelt dat ze wordt benoemd bij koninklijk besluit, op voordracht van de eerste minister.

De mandaten gelden voor een periode van vier jaar, en de leden worden voor de ene helft voorgedragen door de VVJ/AVBB, en voor de andere helft door de mediadirecties. Er is dus een paritaire samenstelling van journalisten en mediabedrijven, en uiteindelijk worden de perskaarten uitgereikt door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Naar aanleiding van gesprekken met mensen van de VVJ hebben we de moeilijkheden bij de erkenningscommissie onderzocht. Deze moeilijkheden zijn gedeeltelijk logistiek. Zo wordt de werking van de erkenningscommissie bijvoorbeeld gehypothekeerd door het feit dat er slechts één administratieve kracht aanwezig is. Daardoor verloopt de opvolging van de dossiers niet zoals verwacht.

Hoewel de erkenning van journalisten niet tot mijn bevoegdheid behoort, is het toch logisch dat we ons het lot van de Vlaamse journalisten aantrekken. Vrijdag werd op de ministerraad een besluit goed-

gekeurd over de versterking van de werking van het IPV, het Internationaal Perscentrum Vlaanderen. Het secretariaat in Antwerpen wordt nu uitgebouwd in een protocol tussen de Vlaamse Gemeenschap, de provincie Antwerpen en de stad Antwerpen, en zo krijgt de VVJ de mogelijkheid om als een professionele organisatie te werken en om uiteindelijk ook tot een betere inhoudelijke invulling te komen.

Met betrekking tot de erkenning van journalisten ontvang ik heel veel signalen dat men de wetgeving te rigouros zou interpreteren en toepassen, en dat men inderdaad inlichtingen zou vragen die geïnterpreteerd kunnen worden als een inbreuk op de privacy van de betrokkenen. Het spreekt voor zich dat een weigering tot erkenning soms leidt tot broodroof, en dat men hierbij bijzonder omzichtig moet zijn. Het is ook niet altijd gemakkelijk om het juiste evenwicht te vinden en het kaf van het koren te scheiden. Ik denk dat men moet proberen een systeem uit te bouwen waarbij deels voorwaardelijk gewerkt wordt, en waarbij men een goede opvolging en controle heeft, zodat vermeden kan worden dat de verkeerde mensen aangesteld worden.

Ik heb tot slot nog enkele randbemerkingen. De problematiek van de zelfstandige journalisten situeert zich ook in de nieuwe strijd die de RSZ heeft aangebonden met al wat te maken heeft met de mediasector. Er rijzen nogal wat problemen met betrekking tot de erkenning van het zelfstandig karakter van sommige mensen die in de media opereren. De RSZ betwist bijvoorbeeld dat iemand als zelfstandige de taak van omroeper kan uitoefenen, omdat men zegt dat men dan onder toezicht en gezag van iemand anders werkt. Daar is natuurlijk iets van aan, en dat doet op het terrein een aantal zeer belangrijke vragen rijzen.

Momenteel buigt een werkgroep zich over deze problematiek. Ik heb hierover werkvergaderingen gehouden, zowel met de minister van Middenstand als met de minister van Sociale Zaken. Men werkt aan een voorstel om binnen het zelfstandigenstatuut een geëigend kader uit te tekenen voor mensen die actief zijn in de media. Natuurlijk moeten we daarbij opletten dat we de doos van Pandora niet openen of de deur openzetten voor misbruik in andere sectoren, want het heeft natuurlijk een belangrijke precedentswaarde.

Ik denk dat het voor de mensen die het medialandschap kennen vanzelfsprekend is dat men met geëigende statuten werkt.

Van Mechelen

In de eisentekst, die trouwens nog niet is goedgekeurd door de raad van bestuur van de VVJ, vraagt men ook aandacht voor alles wat met de vorming van journalisten te maken heeft. Daar zijn wij wel voor bevoegd. Zoals aangekondigd bij de begrotingsbespreking, zullen wij in de loop van dit jaar bekijken in welke mate we initiatieven kunnen nemen. We zouden om te beginnen enkele algemene initiatieven willen nemen vanuit Economie. Ik denk bijvoorbeeld aan het systeem van de vormingscheque.

In verband met de vorming is het belangrijk om samen met de sector en de uitgevers te overleggen. Ik zou dat overleg dan ook willen beginnen in de context van het nieuwe protocol met de geschreven pers, waarover in de loop van dit jaar moet worden onderhandeld en dat vanaf volgend jaar in werking zal treden. Vorming moet daar volgens mij een zeer belangrijke rol spelen.

De regionale televisiestations zeggen mij ook vaak dat het personeelsverloop zo groot wordt, dat men met kwaliteitsproblemen wordt geconfronteerd. We kunnen in deze kwestie zeker een belangrijke rol spelen via opleiding en vorming.

Ik sta dus heel positief tegenover uw vraag. We zullen daar trouwens ook met de premier over praten. Wat mij betreft kunnen we de overdracht van de erkenningscommissie naar de gemeenschappen bespreken naar aanleiding van een of andere verdere staatshervorming. Het Vlaamse journalistenlandschap verschilt immers van het Waalse.

De voorzitter : De heer Vandenbossche heeft het woord.

De heer Dany Vandenbossche : Ik dank de minister voor zijn zeer bevredigend antwoord.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 10.33 uur.*
